

Hazar'da petrol krizi

Geçtiğimiz aylarda patlak veren Hazar petroleri krizi, bölgede tansiyonu yükseltti. 4 trilyon dolarlık petrol rezervinden daha fazla pay almak isteyen İran, Rusya, Azerbaycan, Türkmenistan ve Kazakistan kendi tezlerini uluslararası alanda kabul ettirmeye çalışıyorlar.

Hazar Denizi'nde geçtiğimiz aylarda önemli bir kriz yaşandı. Hazar'a kıyısı olan 5 ülkeyi savaşın eşiğine getiren bu kriz bölgede petrol araştırması yapan BP şirketine ait bir geminin İran hücumbotları tarafından durdurulmasıyla başladı. Daha sonraki günlerde İran jetleri Azerbaycan hava sahasını ihlal ederken, Türkmenistan da Azerbaycan'ı kendi karasularını ihlal etmekle suçladı. Azerbaycan ise Hazar petrollerini koruyacağını söyleyerek ordusunu alarma geçirdi. Tüm bu yaşanan gerginliğin nedeni ise bölgenin dünyanın en zengin petrol yataklarına sahip olması...

ABD Dışişleri Bakanlığı raporlarına göre, Hazar'da henüz keşfedilmemiş en az 163 milyar varil petrol var. Beklentiler bu rakamın 200 milyar varile ulaşması yönünde. Hazar Havzası'ndaki petrol, Irak'taki belirlenmiş petrol rezervinden 100 milyar varil daha fazla. Dünyanın bilinen en büyük petrol yatağına sahip Suudi Arabistan'ın 261 milyar varillik petrol rezervinin üçte ikisi civarında. Bugünkü piyasa değeri ise 4 trilyon dolar.

Hazar'ın zenginliği beş kıyıdaş ülke arasında eşit dağılmıyor. Yine Amerikan raporlarına göre, en büyük paya Kazakistan sahip. 10 milyar varil belirlenmiş, 85 milyar varil de keşfedilmeyi bekleyen petrol rezervi var. Ardından, Azerbaycan ve Türkmenistan geliyor. Hazar Havzası'ndaki Azeri petrol yataklarında bilinen 2.6 milyar varil petrol yatıyor. Olası rezerv 27 milyar varil. Bilinen petrol rezervi 1.5 milyar varil olan Türkmenistan'ın toplam potansiyeli 33 milyarı aşıyor. Rusya ile İran'ın toplam petrol payları ise, sırasıyla 12 ve 5 milyar varil olarak öngörülüyor.

Hazar petrollerinden daha fazla pay almak isteyen ülkeler şu sorunun cevabını arıyorlar: Hazar deniz mi, göl mü? 5 ülke liderleri bu konuya kalıcı bir çözüm bulmak için 10 yıl içinde 3 kez toplandı.

Hazar'ın bir iç deniz olduğu iddiasının en güçlü savunucusu olan Rusya, bu iddiayla Hazar'da uluslararası deniz yasalarının uygulanmasını talep ediyor. Bundan anlaşılan kısaca şu: Hazar, kıyıdaş ülkelerin ortak kullanım alanıdır ve kaynaklarının (petrolün) kullanımı da dahil, her türlü faaliyet tüm kıyıdaş ülkelerin katılımıyla yapılmalıdır.

Rusya ile Hazar'ın statüsü konusunda en çok karşı karşıya kalan ülke ise, Azerbaycan.

Bakü'ye göre, Hazar bir uluslararası 'iç göl'. Dolayısıyla göller hakkındaki uluslararası hukuk kuralları uyarınca, uluslararası sınırların ortadan çekilen çizgilerle belirlenmesi gerekir. Böylece, her kıyıdaş devletin 'sektör' adı verilen kendi alanları ortaya çıkar. Kıyıdaş devletler, kendi sektörlerinde her türlü tasarruf hakkına sahiptir.

Azerbaycan tezi, Hazar'dan petrol çıkartan Kazakistan tarafından da destekleniyor. Buna karşın İran ile Türkmenistan, Rus görüşüne daha yakınlar.

Azerbaycan: Hazar deniz değil, göldür!

Hazar'ın bir göl olduğunu savunan Azerbaycan, her ülkenin kendi kıyısından gölün ortasına kadar olan bölgeyi kontrol etmesi gerektiğini savunuyor.

Azerbaycan gölün, sınırlarla paylaşılması gerektiğini iddia ediyor. Zira, Hazar'ın deniz olması Rusya'nın donanmasını istediği gibi bu sularda bulundurması anlamına geliyor ki, bu teze Azerbaycan yönetimi şiddetle karşı çıkıyor.

Rusya: "Hazar göldür; petrol eşit paylaşılmalıdır."

1991 yılında dağılan Sovyetler Birliği'nin uzantısı olarak kurulan Rusya'nın Kafkasya ülkelerinde önemli sayıda askeri gücü bulunuyor.

Rusya Hazar Denizi'nin aslında bir deniz olduğunu, bundan dolayı da uluslararası hukuka göre buradaki petrolün, kıyısı olan ülkeler arasında eşit olarak paylaşılması gerektiğini iddia ediyor.

Kazakistan'dan orta yol

Hazar petroleri krizinde bir orta yol bulan Kazakistan, Hazar'ın kapalı bir deniz olduğunu öne sürüyor. Yüzeyinin deniz, tabanının göl yatağı olduğunu söyleyen Kazakistan, petrolün 5 eşit parçaya bölünmesi gerektiğini ısrarla söylüyor.

Türkmenistan, Kepez petrol yataklarını istiyor

Türkmenistan ile Azerbaycan arasında patlak veren petrol tartışmalarının temelinde Kepez petrol yatakları bulunuyor. Farklı haritalardan yola çıkan iki taraf da Kepez'in kendisine ait olduğunu iddia ediyor.

İran bölgedeki etkisini yitiriyor

Hazar'ın güneyinde kıyıları bulunan İran'ın Hazar petrollerinden alacağı pay, Rusya gibi tartışmalı. İran da Kazakistan gibi Hazar petrollerinin 5 ülke arasında eşit paylaşımından yana.

Hazar'da sorunun bir başka boyutu, çıkarılan petrolün dağıtımı ile ilgili Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'ndeki doğal kaynakların, doğru şekilde değerlendirilmesi Türkiye için de büyük önem taşıyor. Orta Asya'da, Türkiye'nin önemli bir siyasi gücü var ve Türkiye, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerin geliştirilmesinin önemini farkında. Petrole dayalı kurulan ikili ilişkiler, Türkiye ekonomisine büyük fayda sağlayacağı gibi, Asya'ya köprü vazifesi görme konusunda Türkiye'nin stratejik konumunu bir kez daha kanıtlamış olacak.

Orta Asya'daki doğal zenginliklerin doğru değerlendirilmesi konusunda Türkiye'nin, Türk Cumhuriyetleri'yle ortak politikaları, bölgedeki dış etkileri devre dışı bırakmakta ve Türkiye'nin bölgedeki lider rolü daha güçlenmektedir.

Hazar petrollerinin Rusya'dan geçmesi, Türkiye'nin boğaz trafiğinin artması anlamına geliyor. Türkiye, boğazların güvenliğini tehdit ettiği için boğazlardan özellikle petrol tankerlerinin geçmesinden oldukça rahatsız. Bu yüzden, Türkiye için en güvenli ve karlı proje Hazar petrollerinin Türkiye toprakları üzerinden Ceyhan'a ulaştırılması.

ABD, Bakü-Ceyhan hattının gerekliliğini savunarak, Türkiye'nin kendisini Ortadoğu politikalarında tam olarak desteklemesini sağlamaya çalışıyor. Bunu yaparken bir yandan da Rusya üzerinde kontrol sağlamayı hedefliyor. Yine de proje ne olursa olsun, gerekli finansmanın büyük kısmını sağlayacağı için Hazar petrollerinde son sözü ABD söyleyecek. Bu nedenle Rusya da, Türkiye de ABD'yi kendi tezlerine razı etmeye çalışıyor.

Bakü-Ceyhan boru hattı sadece ekonomik değil, siyasi açıdan da Türkiye için büyük öneme sahip. Bu projenin gerçekleşmesi, Türkiye'yi enerji nakil hatlarının geçtiği kilit ülkelerden biri haline getirecek.

<https://www.harunyahya.info/makaleler/hazarda-petrol-krizi>